

КЛІМАТИЧНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

Винярська Мар'яна Григорівна

2020 р.

План

- 1. Законодавство у сфері ЗК: національний рівень; міжнародний рівень; адаптація до законодавства ЄС**
 - 2. Кліматична дипломатія**
 - 3. Цілі зі скорочення викидів на міжнародному рівні та в Україні**
 - 4. Виклики та проблеми на шляху до реалізації кліматоохоронної політики**
 - 5. Концептуальні засади реалізації екологічної політики України в контексті зміни клімату**
 - 6. Інтеграція та інституційне забезпечення політики щодо глобальної зміни клімату в державній політиці**
 - 7. Проблема визначення збитків від надзвичайних ситуацій, враховуючи аспекти зміни клімату**
 - 8. Пропозиції щодо законодавчого забезпечення екологічної політики запобігання та адаптації до ЗК**
 - 9. Система торгівлі викидами: досвід ЄС та Україна**
 - 10. Судові процеси у сфері ЗК**
- Висновки**

Паризька Угода у сфері зміни клімату

- підписана 12 грудня 2015 року
- передбачає регулювання заходів зі зменшення викидів двоокису вуглецю на міжнародному рівні з 2020 р.
- мета щодо скорочення викидів – утримати глобальне потепління на рівні **2°C** від доіндустріального рівня і докласти максимальних зусиль по втриманню температури в межах **1,5°C**.
- Угода започатковує **глобальну систему моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів.**

Паризька угода дала сигнал світу, **що ера викопного палива завершується**. У зв'язку з міжнародними переговорами почалися серйозні процеси дивестицій – коли інвестиційні фонди приймають рішення забирати інвестиції з проектів викопного палива і переінвестувати в проекти відновлюваних джерел енергії.

Законодавство у сфері зміни клімату

- Концепція державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року
- План заходів щодо виконання Концепції державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року
- Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»
- Національний план скорочення викидів від великих спалювальних установок, який затверджує заходи з поступового скорочення викидів діоксиду сірки (SO₂), оксидів азоту (NO_x) та речовин у вигляді суспендованих твердих частинок, недиференційованих за складом (пилу).
- Стратегія низьковуглецевого розвитку до 2050 року.
- Закон України № 377-IX «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» (вводиться в дію з 2021 року).
- Постанова КМУ «Про затвердження переліку видів діяльності, викиди парникових газів в результаті провадження яких підлягають моніторингу, звітності та верифікації»
- Постанова КМУ «Про затвердження порядку здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів»
- Постанова КМУ «Про затвердження порядку верифікації звіту оператора про викиди парникових газів»

КОНЦЕПЦІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗМІНИ КЛІМАТУ НА ПЕРІОД ДО 2030 РОКУ

глобальні (загально-стратегічні) проблеми

- а) енергетична безпека
- б) забезпечення продовольством і питною водою
- в) стабільне існування екосистем
- г) ризики для здоров'я і життя людей,
- д) адаптація наслідків зміни клімату (повені, посухи, руйнування берегів і тривалі періоди з аномальною спекою)
- е) соціальна та економічна нестабільність
- д) скорочення викидів парникових газів
- е) перехід до низьковуглецевого розвитку всіх секторів економіки і складових життєдіяльності людини

спеціальні (специфічно-національні) проблеми

- а) відсутність системного підходу до проблеми зміни клімату в цілому
- б) необхідність удосконалення законодавчої бази у сфері зміни клімату
- в) недостатньо чіткий розподіл функцій, низький рівень координації дій та інституційної спроможності органів державної влади щодо планування і проведення дій у зазначеній сфері
- г) неузгодженість політики у сфері зміни клімату із законодавчими та іншими нормативно-правовими актами в інших соціально-економічних сферах
- д) відсутність системного підходу до створення наукового підґрунтя діяльності у сфері зміни клімату
- е) недостатня обізнаність громадянського суспільства та органів державної влади з усіма аспектами проблеми зміни клімату та низьковуглецевого розвитку держави.

План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року

- розроблення проектів Законів України щодо запровадження систем: моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів, торгівлі квотами на викиди парникових газів;
- схвалення Стратегії низьковуглецевого розвитку України на період до 2030 року
- затвердження Державної науково-технічної програми у сфері зміни клімату
- затвердження порядку підготовки Національного плану розподілу квот між установками
- затвердження порядку функціонування дозвільної системи на викиди парникових газів
- затвердження комплексного Національного плану з енергетики та зміни клімату на 2021-2030 роки
- схвалення Стратегії адаптації до зміни клімату України на період до 2030 року
- розроблення рекомендацій з адаптації сільського господарства до зміни клімату на період до 2030 року
- розроблення і затвердження середньострокового плану дій з адаптації лісового господарства України до зміни клімату
- підготовка механізму інтеграції заходів із запобігання зміні клімату та адаптації до неї в регіональні стратегії розвитку

ЗУ «Про оцінку впливу на довкілля»

- Процедура оцінки впливу на довкілля передбачає опис впливу планової діяльності на кліматичні фактори (у тому числі зміна клімату та **викиди парникових газів**)

Угода про Асоціацію Україна-ЄС

- **ст. 365:** розроблення галузевих стратегій щодо покращення якості повітря, промислового забруднення та промислових аварій, розроблення фінансових стратегій залучення інвестицій в інфраструктуру й технології, розвиток **всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища**, яка включатиме заплановані інституційні реформи (з визначеними термінами) для забезпечення виконання і впровадження природоохоронного законодавства, сприяння інтеграції природоохоронної політики в інші сфери політики держави, визначення необхідних людських і фінансових ресурсів.
- **розвиток та імплементації політики з питань зміни клімату**, зокрема, як визначено у Додатку XXXI до Угоди, який *передбачає, серед іншого:*
 - розроблення плану дій на довготермінову перспективу **стосовно пом'якшення змін клімату та адаптації до них;**
 - розроблення та запровадження **довгострокових заходів, спрямованих на скорочення викидів парникових газів.**
- **Ст. 293:** впровадження заходів сприяння і заохочення **прямих іноземних інвестицій в екологічно чисті товари, послуги й технології**, використання збалансованих джерел відновлюваної енергії та енергозберігаючих продуктів і послуг

Директиви ЄС у сфері ЗК

- щодо встановлення схеми торгівлі викидами;
 - про енергоефективність;
- щодо енергетичної ефективності будівель;
- про заохочення до використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел

Документи ЄС у сфері кліматичної дипломатії

- 20 липня 2015 року Радою ЄС прийнято **висновки щодо кліматичної дипломатії**.
- **«Енергетика 2020: Стратегія конкурентної, екологічно чистої та безпечної енергетики»**. Ця стратегія посилює інтеграцію європейських енергетичних ринків зі встановленими стандартами та цілями щодо зменшення викидів ПГ, підвищення енергоефективності, а також збільшення частки відновлюваних джерел енергії в структурі енергоспоживання.
- У 2014 році Рада ЄС схвалила нову **Кліматичну та енергетичну політику до 2030 року**, яка представила новіші, амбітніші цілі щодо зменшення викидів ПГ, підвищення енергоефективності та використання відновлюваних видів енергії.

Основні напрями, на яких повинна будуватися кліматична дипломатія

- 1) продовження просування напрямку ЗК як **стратегічного пріоритету у дипломатичних діалогах**, публічній дипломатії та зовнішньополітичних інструментах;
 - 2) сприяння впровадженню Паризької угоди в контексті **стійкого не шкідливого для клімату (клімато-стійкого) розвитку**;
 - 3) докладення зусиль, спрямованих на вирішення питань **пов'язаності клімату з природними ресурсами, процвітанням, стабільністю та міграцією**.
- Детальний план дій за цими заходами повинен бути розроблено ЄС та країнами-членами через Мережу Зеленої Дипломатії.
 - **Мережа зеленої дипломатії** започаткована у червні 2003 року Європейською Радою, та спрямована на сприяння інтеграції навколишнього середовища у зовнішні відносини. Мережа складається з посадових осіб, які займаються проблемами міжнародного навколишнього середовища та сталого розвитку в міністерствах закордонних справ ЄС та їх дипломатичних місіях.

Цілі зі скорочення викидів на міжнародному рівні:

- Скорочення глобальних викидів парникових газів принаймні **на 50% від рівня 1990 року** - до 2050 року (досягнення з високою вірогідністю (90%) цілі 2°C).
- Скорочення глобальних викидів **на 80% від рівня 1990** (досягнення з середньою вірогідністю (66%) цілі 1,5°C).
- Для індустріально розвинених країн (якою є Україна) обсяги скорочення викидів, відповідно, мають бути **80-95% від 1990 року до 2050 року**, а для країн, що розвиваються до -50% від 1990 року.

-Міжнародна група експертів ООН зі зміни клімату вказує, що важливо скорочувати викиди вже зараз;
-усі сценарії утримання температури в межах 2°C та 1,5°C передбачають **глобальний пік викидів не пізніше 2020 року** з подальшим скороченням.

Очікувані національно визначені внески України (2015)

-у 2015 році Уряд України підготував цілі зі скорочення викидів - **Очікувані національно-визначені внески (ОНВВ)** до нової кліматичної угоди.

-З 2020 року кожні 5 років країни повинні будуть переглядати свої національні внески з точки зору збільшення амбітності.

-Україна планує не перевищити у 2030 році 60% викидів парникових газів від рівня викидів таких газів у базовому 1990 році.

Реальні викиди в Україні

- мінус **59%** від **1990** року
- викиди в секторі енергетики мінус **61%** від **1990** року

Таким чином сьогодні Україна викидає приблизно 40% викидів 1990 року.

Україна станом на 2018 рік вже скоротила свої викиди майже на 64%. Однак, це відбулося не внаслідок якісної кліматичної політики, а через економічний занепад та закриття підприємств.

Тому скорочення на 40% від 1990 року означало б фактичне зростання від нинішнього рівня

Критика позиції України щодо кількісної мети зі скорочення викидів

- заявлена мета України зі скорочення викидів парникових газів не може вважатися достатньо амбітною, оскільки **не передбачає реального скорочення викидів парникових газів** порівняно із сьогоdnішнім рівнем.
- Україна бере такі цілі щодо викидів ПГ, які передбачають можливість **росту викидів**, не зважаючи на те, що сценарії економічного розвитку України мали б передбачати впровадження **стратегії низько вуглецевого розвитку України** та відповідно заходи щодо скорочення викидів парникових газів, що відповідає умовам та принципам співпраці між Україною та ЄС.

НВВ - 2020

- В жовтні 2020 р. Україна заявила про приєднання до **Європейського зеленого курсу**, ціль якого - кліматично нейтральний континент до 2050 року
- В рамках підготовки оновленого Національно визначеного внеску, Міністерство розробило чотири сценарії:
 - **Базовий** - зовсім не передбачає скорочення викидів, не відповідає затвердженому законодавству Україні та взятим на себе міжнародним зобов'язанням.
 - **Референтний та Кліматично нейтральна економіка** – ці сценарії охоплюють реалізацію прийнятого законодавства та міжнародних зобов'язань, але попри це, не є досконалими у цілях розвитку зеленої енергетики та готовності відмовлятися від викопного палива.
- **Комбінований сценарій** є найбільш **амбiтним**, реалістичним та відповідає взятим Україною міжнародним зобов'язанням. Розвиток за цим сценарієм дасть можливість **скоротити викиди на 72% у порівнянні з 1990 роком у 2030 році** та мати 86% скорочення викидів у 2050 році, що не є достатнім, але із наявних пропозицій поки найкращим варіантом.

Виклики та проблеми на шляху до реалізації кліматоохоронної політики

- **інституційна** спроможність, неузгодженість політики та прийнятих рішень між різними органами державної влади
- реальне **скорочення викидів** парникових газів (ПГ)
- високі показники **енергоємності** економіки України
- проблема **цільового** використання коштів від **міжнародної торгівлі квотами**
- **прозора** схема відбору та фінансування проектів **моніторинг, звітність**
- **контроль і відповідальність** у сфері контролю за викидами, за виконанням покладених завдань
- **доступ до інформації**
- питання створення **національної системи торгівлі викидами**
- **відсутність закону** у сфері регулювання викидів ПГ
- **Повільні** темпи реформ
- **Невиконання** планових документів
- Недостатнє **фінансування** запланованих заходів
- Існуючі **бар'єри**, які стримують розвиток низьковуглецевих технологій

Концептуальні засади реалізації екологічної політики України в контексті зміни клімату

Інструменти	Принципи	Заходи	Органи
Економічні	- відкритість доступу до інформації	Визначення <u>джерел фінансування заходів</u> із запобігання та адаптації до зміни клімату	Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерство фінансів, Міністерство економічного розвитку та торгівлі, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерство інфраструктури, Міністерство аграрної політики та продовольства.
	- плата за викиди та забруднення	Застосування нормативів <u>плати за викиди</u> і платежів за перевищення лімітів на викиди	
	- цільове витрачення коштів на екологічні проекти	Надання <u>пільг та переваг</u> при запровадженні системи заходів, спрямованих на перехід на низьковуглецевий розвиток, скорочення викидів та вирішення проблем зміни клімату	
	- стимулювання енергозбереження та скорочення викидів ПГ	Запровадження механізму <u>торгівлі викидами</u> ПГ	

Концептуальні засади реалізації екологічної політики України в контексті зміни клімату (продовження)

10

Інструменти	Принципи	Заходи	Органи
Правові	- визначення клімату як об'єкту еколого-правової охорони - невідворотність відповідальності - захист прав людини	Внесення змін у законодавство для визначення <u>клімату як об'єкту еколого-правової охорони</u> <u>Правова експертиза проектів нормативних документів</u> щодо їх впливу на можливість реалізації прав людини Впровадження ефективних <u>контролюючих механізмів</u> Визначення <u>правопорушень</u> у сфері реалізації політики з питань зміни клімату	Верховна рада України, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерство юстиції
Інституційні	- підвищення рівня інституційної спроможності	<u>Розмежування повноважень та ефективна співпраця органів державної влади, забезпечення погодження рішень</u> <u>Підготовка та підвищення кваліфікації кадрів</u> Визначення <u>контролюючих інстанцій</u>	Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерство юстиції, Міністерство закордонних справ, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерство аграрної політики та продовольства, Міністерство освіти і науки, Національна академія наук України

Концептуальні засади реалізації екологічної політики України в контексті зміни клімату (продовження)

Інструменти	Принципи	Заходи	Органи
Організаційні	- визнання глобального еколого-економічного інтересу в запобіганні зміні клімату	Визначення <u>національних цілей щодо стабілізації та скорочення викидів ПГ</u>	Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство екології та природних ресурсів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство закордонних справ, Міністерство інформаційної політики, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерство інфраструктури Міністерство аграрної політики та продовольства, Державна служба статистики, Міністерство охорони здоров'я, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження, Національна академія наук України
	- запобігання та адаптація до зміни клімату	Розроблення та впровадження системи <u>моніторингу, звітності та верифікації викидів ПГ</u>	
	- зменшення антропогенного впливу на зміну клімату	Прогнозування і еколого-економічна <u>оцінка наслідків зміни клімату в різних секторах економіки</u>	
	- ефективне та відповідальне міжнародне еколого-економіко-правове співробітництво	Розроблення заходів із <u>адаптації до зміни клімату</u> Здійснення <u>еколого-економічної експертизи рішень та політики</u> щодо їх впливу на зміну клімату	
	- доступ до екологічної та економічної інформації	Формування <u>екологічного світогляду</u> громадян, підвищення рівня обізнаності з проблем зміни клімату	
		Поширення <u>екологічної та економічної інформації</u> з питань зміни клімату	

Інтеграція та інституційне забезпечення політики щодо глобальної зміни клімату в державній політиці

<i>Політика у відповідній сфері</i>	<i>Орган, відповідальний за впровадження</i>
Екологічна політика	Міністерство екології та природних ресурсів
Економічна політика	Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Міністерство фінансів, Державна служба статистики
Правова політика	Міністерство юстиції
Міжнародна політика	Міністерство закордонних справ, Міністерство екології та природних ресурсів
Політика у сфері енергетики	Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження
Політика у сфері будівництва	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження
Політика у сфері комунального господарства	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження
Політика у аграрному секторі та продовольча політика	Міністерство аграрної політики та продовольства
Земельна політика	Міністерство екології та природних ресурсів, Державне агентство земельних ресурсів, Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру
Політика у сфері управління водними ресурсами	Міністерство екології та природних ресурсів, Державне агентство водних ресурсів
Політика у сфері управління лісовими ресурсами	Міністерство аграрної політики та продовольства, Державне агентство лісових ресурсів
Політика у транспортному секторі	Міністерство інфраструктури, Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження
Політика у сфері управління відходами	Міністерство екології та природних ресурсів
Освітня політика	Міністерство освіти і науки, Державна служба якості освіти, Національна академія наук України
Інформаційна політика	Міністерство інформаційної політики, Міністерство екології та природних ресурсів
Політика у сфері охорони здоров'я	Міністерство охорони здоров'я, Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Політика у сфері наукової діяльності	Міністерство освіти і науки, Національна академія наук
Кадрова політика	Кабінет Міністрів України, Національне агентство України з питань державної служби, Міністерство освіти і науки
Політика у сфері національної безпеки та цивільного захисту населення	Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство екології та природних ресурсів

Проблема визначення збитків від надзвичайних ситуацій, враховуючи аспекти зміни клімату

(на основі Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, затвердженої постановою КМУ № 175 від 15.02.02)

$$Z = H_p + M_p + M_n + P_{c/g} + M_{тв} + P_{л/г} + P_{р/г} + P_{рек} + P_{пзф} + A_{ф} + B_{ф} + Z_{ф} + B_{пг} + П_{л} + B_{зф} + B_{бу} + U_{в} + B_{дс} + A_{ку}$$

Наслідки, передбачені в чинному законодавстві для визначення збитків від надзвичайних ситуацій

H_p – втрати життя та здоров'я населення, грн;
 M_p – втрати від руйнування та пошкодження основних фондів, знищення майна та продукції, грн
 M_n – збитки від невироблення продукції внаслідок припинення виробництва, грн;
 $P_{c/g}$ – вилучення або порушення сільськогосподарських угідь, грн;
 $M_{тв}$ – втрати тваринництва, грн;
 $P_{л/г}$ – втрати деревини та ін. лісових ресурсів, грн;
 $P_{р/г}$ – втрат рибного господарства, грн;
 $P_{рек}$ – збитки від знищення або погіршення якості рекреаційних зон, грн;
 $A_{ф}$ – забруднення атмосферного повітря, грн;
 $B_{ф}$ – збитки від забруднення поверхневих і підземних вод та джерел, внутрішніх морських вод і територіального моря, грн;
 $Z_{ф}$ – збитки від забруднення земель несільськогосподарського призначення, грн;
 $P_{пзф}$ – збитки, заподіяні природно-заповідному фонду, грн.

Наслідки, які пропонується враховувати для визначення збитків від надзвичайних ситуацій в контексті зміну клімату

$B_{пг}$ – збитки від збільшення викидів ПГ у атмосферне повітря, грн;
 $П_{л}$ – витрати на переміщення людей з територій, які стають непридатними для проживання та поява кліматичних біженців, грн;
 $B_{зф}$ – втрата земельного фонду (рекреаційні землі, землі в приморській зоні тощо), берегова ерозія, проникненням солоної води у ґрунти та підземні води, грн;
 $B_{бу}$ – втрата водно-болотних угідь, грн;
 $U_{в}$ – упущена вигода, грн;
 $B_{дс}$ – вартість відновлення доаварійного стану, грн;
 $A_{ку}$ – вартість адаптації до нових кліматичних умов, грн.

Пропозиції щодо економіко-правового забезпечення екологічної політики щодо запобігання та адаптації до зміни клімату

Економіко-правове забезпечення запобігання та адаптації до зміни клімату

Загальні засади, принципи, завдання, визначення понять

Інституційні та організаційні засади: органи, відповідальні за реалізацію політики у сфері зміни клімату, координація їх діяльності та співпраця

Фінансування заходів у сфері зміни клімату, бюджетна та податкова політика у сфері зміни клімату

Виконання міжнародних договорів у сфері зміни клімату

Наукова, освітня діяльність, підготовка кадрів

Доступ до інформації та участь громадськості у прийнятті рішень з питань зміни клімату

Контроль за реалізацією політики та відповідальність

Запобігання зміні клімату

Адаптація до зміни клімату

Регулювання викидів парникових газів

Основні засади державної політики в секторах економіки

- Моніторинг, в т.ч. облік, звітність та верифікація
- Плата за викиди
- Механізми скорочення викидів

Система торгівлі викидами

- Лісовий сектор
- Водне господарство
- Енергетика
- Комунальна сфера
- Будівництво
- Аграрний сектор
- Транспортний сектор
- Поводження з відходами
- Охорона здоров'я

Плани заходів із запобігання зміні клімату

- Еколого-економічна оцінка наслідків зміни клімату
- Подолання негативних наслідків зміни клімату

Місцеві та загальнонаціональні плани адаптації до зміни клімату

Цілі ЄС щодо скорочення викидів

ЄСТВ є основним інструментом досягнення цілей ЄС щодо скорочення викидів ПГ, задекларовані на міжнародному рівні та відображені в законодавчих актах ЄС

Кліматичні та енергетичні цілі "20-20-20"

- скорочення викидів ПГ в ЄС щонайменше на 20% нижче рівня 1990 р
- 20% споживання енергії з відновлюваних джерел енергії
- скорочення споживання енергії на 20% за рахунок підвищення енергоефективності

Основи кліматичної та енергетичної політики 2030:

- скорочення викидів ПГ на 40% від рівня 1990 р. до 2030 р., що має бути досягнуто на внутрішньому ринку
- збільшення частки відновлюваної енергії в ЄС на рівні щонайменше 27%
- покращення енергоефективності на 27% до 2030 р., маючи на меті 30%

Скорочення викидів ПГ на 80-95% до 2050 р. порівняно з 1990 р.

- Дорожня карта для переходу до економіки з низьким вмістом вуглецю

Фази ЄСТВ

1 фаза (2005-2007)

2 фаза (2008-2012)

3 фаза (2013-2020)

4 фаза (з 2021)

Принцип «обмеження та торгівлі» («cap and trade»)

- Надання **квот/санкцій** на певну кількість викидів, є правами на обмежену кількість викидів ПГ.
- **Обмеження (верхня межа)** встановлюється на загальну кількість ПГ.
- Верхня **межа знижується з часом** – на 1,74% на рік (це значення переглядається періодично, з 2021 р. розглядається його збільшення до 2.2%).
- **Посилення правил з часом** дозволяє компаніям повільно пристосовуватися, щоб відповідати амбіційним цілям щодо скорочення викидів ПГ.
- Компанії отримують або купують дозволи на викиди, якими вони можуть **торгувати** між собою.
- В кінці кожного року компанія повинна мати достатню кількість дозволів, щоб **покрити свої викиди**, в іншому випадку накладаються штрафи. Якщо компанія скоротила викиди, вона може зберігати резервні/надлишкові дозволи для покриття своїх майбутніх потреб або продавати їх іншій компанії, якій не вистарчає дозволів.
 - **Торгівля забезпечує гнучкість, яка гарантує скорочення викидів там, де це коштує найменше**

Розподілення дозволів на викиди

Резерв для нових учасників (безкоштовний розподіл)

Безкоштовний розподіл

Продаж дозволів (аукціони)

Безкоштовний розподіл дозволів

- **5%** кількості дозволів залишається в резерві для їх безкоштовного розприділення для нових учасників.
- Якщо дозволи з резерву не розприділено, залишок розподіляється для аукціонування.
- Промислові сектори, які, купуючи квоти на викиди, ризикують перевищити ліміти на викиди ПГ, стають неконкурентноспроможними, підтримуються шляхом надання **додаткових безкоштовних дозволів** та **державної допомоги**.
- Кількість безкоштовних дозволів зменшується з кожною фазою ЄСТВ.
- З третьої фази застосовується **принцип бенчмаркінгу** при розприділенні безкоштовних дозволів на викиди, який полягає у співставленні показників викидів еквіваленту CO₂ на одиницю продукції. Еталон вуглецемісткості продукції обраховується шляхом визначення рівня викидів 10% найбільш ефективних установок в межах сектору.

Участь в аукціонах

- Протягом 1 фази для продажу на аукціонах розміщено 5% дозволів, протягом другої фази – 10%
- Протягом 2 фази придбано лише 4% дозволів на аукціонах
- На 3 фазі всі дозволи, які не отримані безкоштовно, можуть бути придбані лише на аукціонах
- В секторі енергетики з 2013 р. всі дозволи розприділяються на аукціонах. Винятком є надання безкоштовних дозволів для модернізації енергетичного сектору в деяких країнах-членах
- Установки, де рівень викидів є настільки невеликим, що адміністративні витрати у зв'язку із участю в ЄСТВ є непропорційно високими, мають право не брати участь в ЄСТВ.

Розподіл дозволів на викиди

88%

- розподіляється між країнами-учасницями відповідно до їх частки викидів на першій фазі ЄСТВ.

10%

- розприділяються між країнами-учасницями з низьким рівнем доходів на душу населення, які отримують більшу частку, порівняно із країнами з високим рівнем доходів

2%

- розприділяються із врахуванням ранніх заходів, шляхом розподілення прав країнам-членам, які досягли скорочення викидів щонайменше на 20% до 2005 р., відносно рівня базового року, визначеного Кіотським протоколом

Використання доходів від ЄСТВ

- Доходи, отримані від ЄСТВ забезпечують державам-членам **надходження**, які можуть бути використані, серед іншого, на програм, спрямовані на зниження вмісту вуглецю та впровадження відновлюваної енергії.
- Принаймні **50%** таких надходжень мають бути використані для боротьби із зміною клімату в ЄС та третіх країнах.
- Директива ЄС також визначає типи заходів, які можуть фінансуватися з таких надходжень.

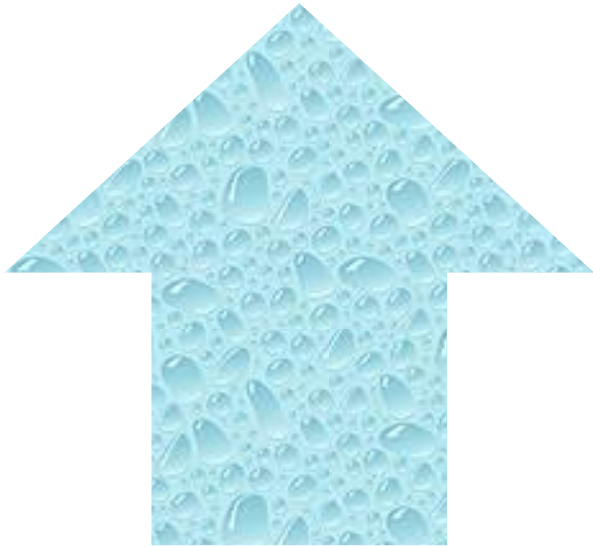
Реформа ЄСТВ

- **Обсяг/сфера застосування** ЄСТВ розширюються:
 - в географічних масштабах
 - за секторами
 - за видами ПГ
- Зобов'язання щодо обмеження викидів ПГ стають **жорсткішими**
 - Верхня межа викидів ПГ знижується між фазами

Імплементация Директиви про СТВ

- розроблення **національного плану розподілу квот** на викиди;
- запровадження **дозвільної системи** на викиди ПГ;
- створення **системи моніторингу, звітності, верифікації** і належного впровадження;
- створення системи **процедури консультацій з громадськістю**.
- Необхідним є встановлення контролю та **відповідальності** за порушення законодавства при реалізації СТВ.
- Повинно бути врегульовано питання **використання коштів**, які в майбутньому надходять від продажу дозволів на викиди, які повинні мати цільове екологічне спрямування.
- Питання **прозорості** є першочерговим для забезпечення ефективності функціонування СТВ. Впровадження СТВ повинно відбуватися із **залученням усіх зацікавлених суб'єктів** (громадськості, бізнесу, науковців, експертів).
- Підвищення **інституційної спроможності**.
- **ВАРТО МАТИ НА УВАЗІ, що правила щодо СТВ постійно переглядаються в ЄС, тому цей механізм змінюється з часом.**

Чинники, які впливають на визначення допустимого обсягу (квоти) викидів ПГ для установок, які здійснюють викиди

- вартість та питомі витрати на скорочення викидів ПГ
- технічний потенціал
- показники щодо скорочення викидів ПГ
- вплив встановлення обмеження на викиди на конкурентоспроможність

- енергоємність
- вуглецеємність
- поточні і прогнозні викиди ПГ
- дохід

Висновки щодо запровадження СТВ

- Важливим є **вивчення та перейняття досвіду та позитивних практик ЄС**, після проведення необхідного аналізу та оцінки можливого впливу тих чи інших нормативів та правил на економіку в Україні.
- СТВ повинна впроваджуватися поступово та повинні бути розділена на **різні етапи/фази** впровадження. З часом перелік галузей економіки, підприємств та парникових газів, які підпадають під дію СТВ повинен розширюватися.
- На національному рівні повинні бути сформовані **амбітні цілі щодо скорочення викидів ПГ**, які означають стабілізацію та поступове реальне скорочення викидів. З часом, існуюча мета щодо скорочення викидів повинна ставати більш амбітною, забезпечуючи перехід економіки до низьковуглецевого розвитку.

Судові процеси у сфері ЗК

Доступ до інформації про міжнародні угоди із продажу квот на викиди парникових газів

Відповідачі: 1) МЮУ; 2) Державне Агентство екологічних інвестицій

Оскарження невиконання обов'язків України згідно РКООНЗК

Відповідач: Мінприроди

Оскарження неналежного забезпечення участі громадськості у прийнятті рішень з питань ЗК

Відповідачі: КМУ, Генпрокуратура, МЮУ, Нацєкоінвестагентство

Доступ до інформації про виконання міжнародних зобов'язань у сфері зміни клімату, розроблення кліматоохоронної політики, про розгляд проектів СВ

Відповідач - Мінприроди

Обмеження доступу до угод про міжнародну торгівлю квотами

ЗВЕРНЕННЯ: Вилучення із **Переліку відомостей службової інформації** пункту, яким Державному Агентству екологічних інвестицій дозволено обмежувати доступ до інформації, про конфіденційність якої орган державної влади домовляється у договірному порядку

ЖМУ дав доручення **Мінприроди** вивчити питання
➤ за результатами чого пункт Переліку, про вилучення якого просила ЕДЦ “Правова аналітика” -
вилучено

Висновки

1. Необхідним є визначення **клімату як середовищетвірного компоненту і природного ресурсу**, який впливає на умови життєдіяльності людини, напрями і рівень розвитку економіки. Це обґрунтовує необхідність виокремлення на нормативному рівні у законі України **«Про охорону навколишнього природного середовища» клімату як об'єкту еколого-правової охорони** поряд з існуючими об'єктами, серед яких – навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов та процесів, природні ресурси (земля, надра, води, атмосферне повітря, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти та інші природні комплекси.

2. Необхідним є **прийняття закону «Про запобігання та адаптацію до зміни клімату»**, який регулює інституційні засади та принципи екологічної політики в контексті зміни клімату. Розбудова інституційної спроможності та інтегральне застосування економічних, правових, організаційних та інституційних інструментів в різних секторах економіки при реалізації екологічної політики України в контексті зміни клімату є необхідними передумовами для забезпечення належної координаційної діяльності органів державної влади і розподілу нормотворчих, розпорядчих та контролюючих функцій між різними органами та гілками влади.

Висновки (продовження)

3. Сформовано рекомендації щодо організаційно-економічного регулювання **механізму торгівлі викидами парникових газів в Україні**, що передбачають визначення національної мети щодо стабілізації та подальшого скорочення викидів парникових газів, забезпечують перехід України на низьковуглецевий розвиток, гарантування прозорості, цільове екологічне спрямування використання коштів, які надходять від продажу дозволів на викиди, наявність правил моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів і контролю за належним функціонуванням системи торгівлі викидами.

4. **Ідентифіковано чинники, які впливають на встановлення допустимого обсягу (квоти) викидів парникових газів для установок як джерел викидів**, серед яких: енергоємність, вуглецеємність, вартість та питомі витрати на скорочення викидів парникових газів, показники скорочення викидів парникових газів, поточні і прогнозні викиди, технічний потенціал, вплив встановлення обмеження на викиди на конкурентоспроможність та дохід. Обґрунтована можливість накладення обов'язку щодо скорочення викидів парникових газів на об'єктах, де вуглецеємність на одиницю виробленої продукції перевищує середній показник у галузі.

5. Удосконалено **методику оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій** техногенного і природного характеру, яка, на відміну від існуючого підходу, враховує негативні еколого-економічні наслідки зміни клімату, що дозволяє оцінити ці наслідки в різних секторах економіки України, удосконалити систему фінансування заходів щодо їх подолання та розробити програми із адаптації до зміни клімату. При здійсненні оцінки запропоновано врахування таких негативних наслідків зміни клімату, як збільшення викидів парникових газів у атмосферне повітря; переміщення людей з територій, які стають непридатними для проживання та поява кліматичних біженців; втрата земельного фонду, берегова ерозія, проникненням соленої води у ґрунти та підземні води; втрата водно-болотних угідь; упущена вигода; відновлення доаварійного стану та адаптація до нових кліматичних умов.

Дякую за увагу!

maryana.lviv@gmail.com

